

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 8395/14

בג"ץ 825/19

לפני :

כבוד הנשיאה א' חיות
כבוד המשנה לנשיאה ח' מלצר
כבוד השופט מ' מזוז

העותרים בבג"ץ 8395/14 :

1. ראש מועצת הכפר תורמוסעיא
2. ראש מועצת הכפר אל-מועייר
3. ראש מועצת הכפר ג'אלוד
4. ראש מועצת הכפר קריות
5. רתיב עבדאללה מסעוד נעסאן
6. מחמד אחמד מוחמד חזמה
7. יש דין - ארגון מתנדבים לזכויות אדם

העותרים בבג"ץ 825/19 :

1. רבאח עלי מוחמד חזמה
2. סעיד חסן טאלב קוק
3. מחמוד אחמד מוחמד חזמה
4. עבדאלקאדר עווד עבד אל חמזה
5. ראש מועצת כפר תורמוסעיא
6. ראש מועצת הכפר ג'אלוד

נ ג ד

המשיבים בבג"ץ 8395/14 :

1. שר הביטחון
2. מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית
3. ראש המנהל האזרחי
4. מפקד מחוז יהודה ושומרון במשטרת ישראל
5. המועצה האזורית מטה בנימין
6. עדי עד - אגודה שיתופית חקלאית להתיישבות קהילתית בע"מ
7. מזכיר המאחז עדי עד, אסף זולדן
8. החטיבה להתיישבות בהסתדרות הציונית העולמית
9. גלעד אדלר
10. תהילה אדלר
11. אסף אזולאי
12. תהילה אזולאי
13. ידידיה בוצר
14. רוני בוצר
15. מנחם בקוש
16. נעמי בקוש
17. שלומי בראשית
18. אביה בראשית
19. שמשון סיטרין הכהן

20. אוריה סיטרין הכהן
21. משה טמיר
22. סיגלית טמיר
23. בועז יעקובי
24. רביד יעקובי
25. אריה כץ
26. נחמי כץ
27. מתניה מגורי
28. יקרת מגורי
29. שמואל לוץ
30. יהודית לוץ
31. אליאב ליבי
32. שרה ליבי
33. הראל ליבי
34. טליה ליבי
35. אהרן עברי
36. רבקה עברי
37. צורי עמיאור
38. אמונה עמיאור
39. אביתר קארו
40. בתיה קארו
41. עקיבא שפירו
42. מוריה שפירו
43. נריה גייגר
44. אסתר גייגר
45. ידידיה מגני
46. דוד סופר
47. קרין סופר
48. יוחנן יחזקאל רוזנצוויג
49. יעל רוזנצוויג
50. מתי שבו
51. אורטל שבו
52. עזיה שחם
53. ברוריה שחם
54. יוסף חיים שליסל
55. יאיר יצהרי
56. שרית הכהן
57. שירן הכהן
58. ישי קרת
59. ליאורה קרת
60. יהודה חושן
61. חדווה חושן
62. משה פניאל
63. רחל חרת
64. יצחק ברץ
65. שילת ברץ
66. אייל לוגסי
67. רחל לוגסי
68. איתן אביטל

69. חן אביטל
70. דניאל כרמלי
71. עטרת כרמלי
72. דניאל מנדס
73. שירן מנדס
74. איציאל זוארץ
75. ליטל זוארץ
76. שלמה ווינשטוק
77. זמרת ווינשטוק
78. מרדכי הראל
79. חגית הראל
80. אלון פוסלניץ
81. מיכל פוסלניץ
82. רפאל לבנון
83. אביטל לבנון
84. מאיר לוץ
85. שרה לוץ
86. הדר שריד
87. אביגיל שריד
88. אריאל חלפון
89. אמונה חלפון
90. ישראל נס
91. נחמה נס
92. יוסף פורת
93. מיכל פורת
94. מנחם דרייליך
95. אלי טילס
96. אורה טילס
97. דוד ליבמן
98. הודיה ליבמן

1. ראש המנהל האזרחי בגדה המערבית
 2. הממונה על הרכוש הממשלתי בגדה המערבית
 3. המועצה האזורית מטה בנימין
 4. גלעד אדלר ואח'
- המשיבים בבג"ץ 825/19 :

התנגדות למתן צו על תנאי בבג"ץ 8395/14
 עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים בבג"ץ 825/19

(29.7.2019)

כ"ו בתמוז התשע"ט

תאריך הישיבה :

בשם העותרים בבג"ץ
 עו"ד שלומי זכריה

8395/14 ובבג"ץ 825/19 :

בשם המשיבים 4-1 בבג"ץ
 8395/14 והמשיבים 2-1
 בבג"ץ 825/19 :

עו"ד רן רוזנברג

בשם המשיבה 5 בבג"ץ
8395/14 :

עו"ד אביתר רבנשטיין

בשם המשיבים 6-7 בבג"ץ
8395/14 והמשיבים 3-93
בבג"ץ 825/19 :

עו"ד אברהם משה סגל ; עו"ד יעל סינמון

בשם המשיבה 8 בבג"ץ
8395/14 :

עו"ד אהוד עינבר

בשם המשיבים 23, 24, 37,
78 ו-79 בבג"ץ 8395/14 : עו"ד אריה ארבוס

פסק-דין

הנשיאה א' חיות:

עניינן של העתירות שבכותרת בהיבטים קנייניים ותכנוניים הנוגעים למאחז "עדי עד" הסמוך לשילה (להלן: עדי עד או המאחז), באזור יהודה ושומרון (להלן: האזור). העתירה הראשונה – בג"ץ 8395/14 (להלן: העתירה הראשונה) – הוגשה בשנת 2014 על-ידי ראשי מועצות כפרים פלסטינים סמוכים לעדי עד, הטוענים שהמאחז מצוי בחלקו על אדמותיהם. עניינה של העתירה הראשונה במימוש צווי הריסה שהוצאו ביחס לבנייה הבלתי חוקית במאחז וניתן בה פסק דין חלקי ביום 1.1.2018.

העתירה השנייה – בג"ץ 825/19 (להלן: העתירה השנייה) – הוגשה בשנת 2019 על-ידי תושבים פלסטינים ועניינה בהשגות העותרים על עבודת "צוות סטאטוס מקרקעין" (להלן: צוות קו כחול) לטיוב גבולות אדמות המדינה במתחם המאחז ובדרך שנקבעה לבירור השגות אלה. לטענת העותרים לאחר עדכון "קו כחול" של המאחז, הוכרזו אדמות השייכות להם כאדמות מדינה (להלן: שטחי עדכון קו כחול), והשגות שהגישו על כך לראש המנהל האזרחי נדחו. מכאן דרישתם של העותרים כי יתאפשר להם להשיג על קביעות צוות קו כחול בפני ועדת העררים הצבאית לפי צו בדבר ועדות עררים (מס' 172), התשכ"ח-1967 (להלן: ועדת העררים).

רקע והשתלשלות ההליכים

1. העתירה הראשונה, בה נתבקש, בין היתר, פינוי המאחז עדי עד, הוצאת צווי הפסקת עבודות וצווי הריסה למבני המאחז ומימושם של צווים אלה, נשמעה ביום 12.10.2015 ולאחר הדיון ניתן בה צו על תנאי כמבוקש בעתירה. ביום 1.1.2018 ולאחר

שהוגשו מספר הודעות עדכון מטעם המשיבים 1-4 (להלן: המשיבים) ביחס לצעדים שננקטים להסדרת המאחז וביחס לפעולות האכיפה במקום, ניתן פסק דין חלקי בעתירה הראשונה (להלן: פסק הדין החלקי). במסגרת פסק הדין החלקי, בוצעה הבחנה בין קבוצות של מבנים במאחז: העתירה נדחתה ביחס לאותם מבנים שמוקמו על אדמות מדינה שנכללו בהכרזה המקורית על אדמות מדינה משנת 1991, מכוח הצו בדבר רכוש ממשלתי (יהודה ושומרון) (מס' 59), התשכ"ז-1967. זאת, בשים לב להתחייבות המשיבים לגיבוש תכנית מתאר מתאימה בתוך פרק זמן של כשנה וחצי. לצד זאת, העתירה נותרה תלויה ועומדת בנוגע לאותם מבנים שמוקמו על קרקעות שלא נכללו בהכרזה המקורית ואשר נוספו אליה לאחר עבודת צוות קו כחול. זאת, "לצורך קבלת עדכונים תקופתיים בנוגע למעמד הקרקע ובאשר להתקדמות ההליכים להסדרת הבנייה המצויה עליהן". לבסוף, בנוגע למבנה אחד אשר נמצא כי על פני הדברים הוא אינו מצוי בתחום אדמות המדינה – בין אם בהתאם להכרזה המקורית ובין אם בעקבות עבודת צוות קו כחול – נקבע כי תינתן למשיבים "שהות קצרה לצורך השלמת פערי המידע העובדתיים [...] ומסירת עדכון בנוגע להיתכנות הפתרונות שנבחנו" בנוגע למבנה זה. למען שלמות התמונה יצוין כי מבנה זה נוסר על-ידי בעליו בהמשך, באופן שיגר את המשך הדיון בו.

2. לאחר שהוגשה העתירה השנייה, ניתן צו ארעי ביום 17.2.2019 לפיו "לא יבוצע שינוי בשיוך המוניציפלי של השטחים 'שנוספו' לתחום אדמות המדינה בעקבות עבודתו של 'צוות סטאטוס מקרקעין', אשר דייקה את גבולות ההכרזה; לא תבוצע הקצאה של המקרקעין האמורים ולא יקודמו הליכים תכנוניים סטטוטוריים", ובהמשך הוחלט לאחד את הדיון בעתירות. בפתח הדיון שהתקיים בעתירות ביום 29.7.2019 הוסכם לדון בהן כאילו ניתן צו על תנאי גם בעתירה השנייה. במהלך הדיון הציע ההרכב לצדדים כי המשיבים יקדמו את תכנון חלקי המאחז הממוקמים על אדמות המדינה שנכללו בהכרזה המקורית. העותרים לא התנגדו להצעה זו, והמשיבים ביקשו לבחון את היתכנותה.

ביום 19.12.2019 עדכנו המשיבים כי לאחר בירור, נמצא שאין היתכנות מעשית לקידום תכנית כאמור. צוין כי אפשרות ריאלית להסדרת המבנים קיימת רק ככל שהדבר ייעשה בצירוף השטחים שנוספו להכרזת המדינה במסגרת עבודת צוות קו כחול, שכן ללא שטחים אלה, נחלקות אדמות המדינה לשתי חטיבות קרקע – "החטיבה המערבית" ו"החטיבה המזרחית" – שהן נפרדות ומנותקות האחת מהשנייה. המשיבים עמדו על כך שנבחנה האפשרות להסדיר את המאחז בשלבים, כאשר בשלב הראשון תקודם הסדרת שטחים שאינם שנויים במחלוקת, הנמצאים בחטיבה המערבית. עם זאת, לטענת המשיבים, על מנת לתכנן דרך גישה אל החטיבה המערבית וחיבורה אל כביש קיים (דרך

467) יש צורך לעשות שימוש בשטח שאורכו 81 מטרים מתוך שטחי עדכון קו כחול. המשיבים סברו כי יש לאפשר את קידום התכנון באופן שיכלול גם את השטחים שנוספו להכרזה ואשר דרושים לצורך תכנון דרך הגישה, שכן לגישתם מדובר בשטח מתוחם וקטן ואף אם בסופו של יום יימצא שיש לבחון מחדש את מעמדם של שטחי עדכון קו כחול, מכלול השיקולים מטים את הכף לטובת הסדרתה של החטיבה המערבית של המאחז בשלב זה. עוד צוין בתגובת המשיבים כי על מנת להוציא אל הפועל את המתווה, יש צורך לממש את תכנית 959/1 שאושרה עוד בשנת 1999, ואשר במסגרתה תוכננה דרך 467 האמורה. המשיבים עמדו על כך שלשם מימוש התוכנית עתה יש לבחון מחדש את ההפקעה הנדרשת, והליך זה צפוי לארוך מספר שנים.

3. לאחר קבלת תגובות הצדדים להודעת העדכון מטעם המשיבים, ביום 19.8.2020 ניתנה ההחלטה הבאה:

"נוכח האמור בהודעת המשיבים 4-1 בבג"ץ 8395/14 והמשיבים 2-1 בבג"ץ 825/19 מיום 19.12.2019, ולאחר עיון בטענות יתר הצדדים בעניין, יצומצם הצו הארעי שניתן בעתירה בבג"ץ 825/19 כך שיתאפשר תכנון החיבור של עדי עד לדרך אזורית 467 על גבי האדמות הכלולות בתוצרי צוות קו כחול, כמפורט בסעיף 8 להודעה. יובהר, כי ככל שבעתיד יתברר שאדמות אלה אינן אדמות מדינה מוכרזות, תכנון זה יבוטל.

המשיבים 4-1 יגישו הודעה מעדכנת מטעמם בעניין התקדמות הליכי התכנון האמורים, כמו גם בעניין עבודת המטה הנזכרת בסעיף 9 להודעתם, עד יום 28.2.2021."

4. ביום 23.11.2020 עדכנו המשיבים כי בינתיים ניתן פסק דין בבג"ץ 1953/19 אשר עסק בדרכי ההשגה על תוצרי צוות קו כחול (להלן: העתירה העקרונית). המשיבים ציינו כי במסגרת תגובתם בעתירה העקרונית שינו המשיבים בהליך את עמדתם "מטעמים מעשיים" והסכימו לתקן את החקיקה באזור באופן שיאפשר השגה על תוצרי צוות קו כחול בפני ועדת העררים, ועוד הוסכם כי העותרים יהיו רשאים להשיג כאמור בתוך 60 ימים לאחר השלמת תיקון החקיקה. לעמדה זו ניתן תוקף של פסק דין בעתירה העקרונית, ומשכך ביקשו המשיבים להחילה גם בענייננו, וזאת חלף החלטת ראש המנהל האזרחי שדחה את השגות העותרים. בכך, לשיטת המשיבים התייתרה העתירה השנייה ודינה להימחק.

באשר לעתירה הראשונה, המשיבים ציינו כי לנוכח שינוי עמדתם העקרונית בדבר הגשת השגות לוועדת העררים, ניתן לגישתם לאפשר קידום של הליך תכנוני כולל

להסדרת המאחז עדי עד – אשר יכלול גם את האזורים שלגביהם יוגשו השגות על תוצרי צוות קו כחול. עם זאת, המשיבים ציינו כי עד שיתבררו השגות אלה, תימנע "הנפקת היתרי בנייה בהתייחס לתאי השטח אשר לגביהם הופנו ההשגות עליהן נסובה העתירה בלבד".

5. המועצה האזורית מטה בנימין, האגודה השיתופית עדי עד ומזכיר המאחז עדי עד הודיעו ביום 15.12.2020 שהם מצטרפים לאמור בהודעת המשיבים, ובלבד שייקבע כי המגבלה על הוצאת היתרי בנייה עד להכרעה בהשגות העותרים ביחס לעבודת צוות קו כחול תפקע עם מתן ההחלטה בעררים או בחלוף 180 ימים מהחלטת בית המשפט, לפי המוקדם. זאת, על מנת "למנוע גרירת רגליים בהליכי ההסדרה של היישוב". לעמדה זו הצטרפו ביום 28.12.2020 מספר תושבי המאחז המיוצגים בנפרד.

6. ביום 20.1.2020 התקבלה תגובת העותרים להודעה המעדכנת מטעם המשיבים. העותרים הסכימו כי בנסיבות העניין התייחרה העתירה השנייה, ויש למחוק אותה תוך שמירה על טענותיהם וחוב המשיבים בהוצאותיהם. עם זאת, בכל הנוגע לעתירה הראשונה, טוענים העותרים כי נקודת המוצא היא פסק הדין החלקי מיום 1.1.2018, ולגישתם המשיבים מבקשים לשנות את האמור בפסק הדין במסווה של הודעה מעדכנת. לטענת העותרים, המשיבים לא עמדו בתנאי פסק הדין החלקי שעיקרם קידום הליכי הסדרה בזמן "קצוב וקצר" וכן מניעת בנייה חדשה. משכך, לטענת העותרים יש להפוך את הצו על תנאי שניתן בעתירה הראשונה ביחס לבנייה במאחז עדי עד לצו מוחלט.

דיון והכרעה

7. לאחר ששקלנו את עמדות הצדדים, מצאנו כי לעת הזו שתי העתירות מיצו את עצמן ודינן להימחק. כמפורט לעיל, אין מחלוקת בין הצדדים שהעתירה השנייה מיצתה את עצמה, וזאת לאחר שהמשיבים הסכימו לדרישת העותרים כי יתאפשר להם להשיג על תוצרי עבודת צוות קו כחול לפני ועדת העררים. לטעמנו, לא ניתן להתעלם מהשפעתה הממשית של התפתחות זו גם על העתירה הראשונה. כבר לפני שלוש שנים הודיעו המשיבים שפניהם להסדרת המאחז, באופן שיתן מענה לאי-החוקיות של הבנייה על אדמות המדינה שבו. לאחר שניתן פסק הדין החלקי ולאורך חיי ההליכים דגן נבחנו מתווים שונים שיאפשרו זאת. בהקשר זה יוזכר כי גם העותרים עצמם לא התנגדו למתווה שהציע בית משפט זה בדיון ביום 29.7.2019, במסגרתו יתאפשר תכנון ביחס לאותן אדמות שנכללו בהכרזה הראשונה ואשר לגביהן אין מחלוקת כי הן אדמות מדינה. עם זאת, וכפי שפורט לעיל, התברר שהדבר אינו מעשי ללא תכנון כולל של אדמות המאחז,

לרבות השטחים שנוספו לאחר עבודת צוות קו כחול. בכך נוצר קושי: מצד אחד, לא ניתן היה לקדם את הסדרת המאחז – ואת הבנייה בו – ללא תכנון כולל, ומצד שני, ברי כי יש לברר את טענותיהם הקנייניות של העותרים טרם שניתן יהיה להסדיר את המאחז. ואולם, משעה שהמשיבים הסכימו לאפשר לעותרים להשיג על עדכון ההכרזה בדרך שהעותרים עצמם סבורים שהיא ראויה, נפתח הפתח לבצע תכנון כולל של המאחז שיוכפף לתוצאות בחינת השגות העותרים.

ויודגש – אין במסקנת פסק-דין זה, ובאפשרות לקדם תכנון כולל של המאחז עדי עד, כדי לקבוע מסמרות לעניין הבעלות בשטחי עדכון קו כחול. בהקשר זה כבר חזרנו ופסקנו כי השאלה התכנונית היא שאלה נפרדת מן השאלה הקניינית (ראו, מיני רבים, בג"ץ 419/14 עיריית סלואד, נפת רמאללה ואח' נ' שר הבטחון ואח' (6.1.2020)), וזו האחרונה תוכרע לפני ועדת העררים. למותר לציין שזכויות הצדדים שמורות להם, הן ביחס לתיקון החקיקה המתוכנן אשר יאפשר את הגשת ההשגות והן ביחס לתוצאות השגות אלה. עוד יובהר כי אין ליתן היתרי בנייה בשטחי עדכון קו כחול, אלא לאחר הכרעה בטענות הקנייניות שבפי העותרים בפני ועדת העררים.

8. הננו מורים, אפוא, כי הכרעת ראש המנהל האזרחי בהשגות העותרים תבוטל, ובמקומה יוכלו העותרים להשיג על שטחי עדכון קו כחול בפני ועדת העררים, בתוך 60 ימים לאחר השלמת תיקון החקיקה הדרוש. הצו הארעי שניתן בעתירה השנייה יעמוד על כנו עד חלוף 60 ימים מפרסום תיקון החקיקה הדרוש או מפרסום מתווה אחר אשר יאפשר לעותרים להשיג בפני ועדת העררים. ממועד זה ניתן יהיה לקדם תכנון כולל ביחס לאדמות המדינה המוסכמות וכן ביחס לשטחים שנוספו להכרזה לאחר עדכון קו כחול, אך לא ניתן יהיה להוציא היתרי בנייה בשטחי עדכון קו כחול מכוח התכנון האמור וזאת עד לאחר הכרעת ועדת העררים בהשגות העותרים.

בכפוף לאמור, אנו מורים על מחיקת העתירות. בשים לב להסכמת המשיבים 1 – 4 אשר ייתרה את המשך הדיון בבג"ץ 825/19, המשיבים 1-4 יישאו בהוצאות העותרים בבג"ץ 825/19 בסך של 7,500 ש"ח.

ניתן היום, כ"ג באדר התשפ"א (7.3.2021).

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה

ה נ ש י א ה